



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XXXV. De Bello & Duello.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

homines meritò deterrerentur à ferenda sententia & testimonio etiam justo, quod non tenet de occisione furis privati. *Ad 5.* Ordo charitatis tunc ad summum exigit vitam proximi præponi, si proximus sit in gravi vel extrema necessitate, in quali non est iniquus inuasor; Resolutio Casus satis constat ex præmissis, ea reperere superfluum duco.

CASUS XXXV.

De Bello & Duello.

PYrrhus Princeps interrogat ex Consiliariis, 1. *Qualiter liceat bellum off- & defensivum?* 2. *Quid si causa bellandi sit dubia, vel solum probabilis, aut adsit odium, vana gloria?* 3. *An in belli socios vocari possint infideles.* 4. *An quis militare possit in bello injusto vel sub Principe Acatolico.* 5. *Quid in dubio.* 6. *An fides & pacta servanda hostibus infidelibus vel Hereticis, num in his Papa dispensare possit.* 7. *An liceat duellum ad propulsandam notam infamiae.* 8. *An ad terminandam litem.* 9. *Ad finiendum bellum.* 10. *An saltem liceat in loco condicto comparere ex gravi metu, vel cum scitur pugnam esse impediendam.* 11. *Quas poenas incurrant Principes duella permittentes, duellantes, cooperantes, spectantes, Clerici.* 12. *Quid de privatione sepulturae.* 13. *An ha poena incurrantur ipso facto, & ab iis absolvere possint regulares.* 14. *Quibus casibus ista poena non incurrantur?* Pro resolut.

1. QUÆR. I. Quid & quotuplex sit bellum?

R. Bellum est pugna multitudinis contra mul-

mul-

multitudinem extraneam ; differt à seditione, quæ est concitatio civium ad pugnam ; à rixa, quæ est pugna paucorum ; à duello, quod est pugna singularis ex condicito. Est autem bellum duplex, defensivum unum, offensivum alterum ; defensivum est, quando vis iniqua repellitur, & hoc cuivis privatâ authoritate licitum est, defensio enim est juris naturalis, cum hac tamen disparitate, quòd privatus non possit plùs facere, quàm præcisè opus est ad propulsandam vim iniquam ; potestas autem publica potest ultra procedere scilicet in vindictam illatæ injuriæ ad bellum offensivum, id est tale, quo vis infertur. Utrumque bellum tam offensivum aliquando licitum esse, est de fide contra Manichæos & Anabaptistas, quos secuti sunt Cornelius Agrippa & Erasmus interdicens bella Christianis maximè contra Christianos propter illud Matt. 26. *Omnes, qui acceperint gladium, gladio peribunt*, sed textus loquitur de privata vindicta, non de bello ; constatque ex innumeris Sacræ Scripturæ locis, Dei jussu, consilio & auxilio bella gesta fuisse. Et quamvis Alexander III. c. 1. *De Treuga & Pace* graviter prohibuerit bellum tempore Adventûs & quadragesimæ, tamen prohibitio illa non est usu recepta, vel jam est consuetudine abolita ; Imò etiam die festo licitum esse pugnare, si postulet necessitas vel notabilis utilitas, docet *Dicast.* & alii apud *La Croix* hîc, maximè cum videatur esse opus non servile. Ut verò bellum offensivum justum & absolutè licitum sit (*defensivum* per se loquendo de jure naturæ semper licitum est) requirit sequentes conditiones.

1. Ut

1. Ut geratur à Principe vel Magistratu Superiorem non agnoscente *S. Th. 2. 2. q. 40. a. 1.* Ratio est, quod Superiorem non habens, ipsemet de injuria illata cognoscere, judicare & justo modo vindicare possit, qui autem Superiorem habet, potest & debet eum implorare.

2. *2do*: Requiritur, ut fiat ex justa causa v. g. ad recuperanda injustè ablata, ad restituendam pacem & securitatem publicam, ad subjugandos rebelles. In dubio, an subsit justa belligerandi causa, Princeps, Consiliarius, omnesque cooperatores peccant gravissimè bellum inferendo cum obligatione compensandi omnia damna inde exorta: tenetur ergo habere iudicium saltem practicè & moraliter certum de justitia belli *Sporer c. 2. n. 99.* Si pro utraque parte stet æqualis probabilitas & simul pro una possessio, illa bello impeti non potest, sicut non potest condemnari à iudice.

3tio: Ut non fiat ex odio, vana gloria, aut privata vindicta, sed amore boni communis; defectu tamen hujus conditionis, dummodo aliunde adsit justa bellandi causa, non erit obligatio restitutionis:

3. Sed quid si Princeps Catholicus in belli socios vocaret vel etiam juvaret infideles? *R.* Id ex natura sua non esse malum, præsertim si bellum geratur contra alios infideles, ordinariè tamen non licet Principi Christiano uti auxilio infidelium contra Christianos ob gravissima scandala & mala inde oriri solita, eò quòd nec fœdera servent, nec personis, locis aut Reliquis Sacris honorem deferant, omnia profanent, infantes ad seducendum abripiant. *Sylvius. Rodrig. Regin. L. 21. n. 100.* Ex dictis.

Infe-

Inferes seqq. 1. In bello evidenter injusto 4.
nemo militare potest, ut per se patet; quare
gravissimè peccant, qui in bello religionis assi-
stunt Principi A catholicico vel infideli; ejusmodi
enim bellum, cum tendat in destructionem Ec-
clesiæ & propagationem infidelitatis, justum
esse non potest; si Princeps A catholicico contra
Catholicum gerat bellum justum, per se lo-
quendo non est illicitum sub illo militare, dum-
modo absit periculum perversionis, scandali &
sacrilegii.

2. Si dubium sit de justitia belli, subditi & 5.
milites antecedenter inscripti possunt & tenen-
tur Principi bellum imperanti obedire, *Gloss. in*
C. quid culpatis 23. q. 1. quia possessio est pro
authoritate Superioris, idque exigit bonum
commune. Aliud est de extraneis, qui non vi-
dentur militiam amplecti posse, nisi sit gravis &
fundata præsumptio pro ejus justitia; cum enim
Principi non sint subjecti, sponte & sine causa
exponerent se periculo gravissimæ injuriæ infe-
rendæ; si pro utraque parte sint motiva gravia,
posset quis pro parte, pro qua volet, militare,
Dian. p. 4. T. 4. R. 32. Vid. *Grotium L. 2. C. 1.*
modò habeat justam causam militiam sub alter-
utra parte amplectendi, aliàs debet abstinere,
cum enim non constet moraliter certò de justitia
belli, sine causa suam & aliorum vitam exponit
periculo.

3. Fides & pacta hostibus etiam infidelibus 6.
vel Hæreticis servanda sunt, etsi forsan bello
injusto sint extorta; nam id exigit securitas so-
cietatis humanæ, ne pacta temerè rupta gra-
viores post se turbationes trahant, neque in his
Papa dispensare potest, nisi cedant in grave
præ-

præjudicium religionis vel fidei Catholica.

7. QUÆR. II. Quid circa duellum?

R. Seqq. 1. Duellum, græcè monomachia est duorum vel etiam plurium certamen, uno indicente, altero acceptante; est peccatum gravissimum & duplex homicidium, dum vitam proximi injustè aggreditur, & suam periculo exponit.

2. Non est licitum ex odio vel vindicta, ut per se clarum est, neque ad ostentationem virium, aut ad propulsandam notam ignaviae, ut patet ex propof. 2. ab Alex. VIII. damnata; *Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.* Ratio est: quòd illa nota consistat in mera apprehensione imprudentum, & evitari possit, si provocatus dicat: ego tuâ conditione opus non habeo, hoc gladio paratus sum omni loco & tempore contra quemvis aggressorem me defendere: aliud est de fuga in actuali aggressione, quæ homini nobili vel militari ex natura rei omnium hominum judicio ignominiosa ducitur; duellum autem recusans non censetur fugere, sed legem Dei & naturæ observare.

8. 3. Neque licet autoritate Judicis ad indagandam veritatem vel justitiam causæ, ad terminandam litem vel purgandam suspicionem criminis, quia est medium fallax & superstitiosum ad illum finem; frequenter enim contingit innocentem succumbere, & hoc modo expectare à Deo ostensionem veritatis vel innocentia, est formalis Dei tentatio. C. 1. & 2. de purgat. vulgari. S. Th. q. 95. a. 8. Laym. Metzg. Dicast. n. 213.

9. 4. Probabiliùs licet offerre & acceptare duellum,

lum, si id necessarium sit ad infringendas hostium vires vel animos, vel ad finem belli victoriamque facilius consequendam. Exemplum habetur *Lib. 1. Reg. 17.* de David & Goliath: *similiter*, si Judex duos ad mortem condemnatos jubeat congregari, quia tunc alter alterius Minister justitiæ constituitur; etsi Judex peccet, si id faciat ad solam suam & spectantium oblectationem.

5. Si inimicus dicat: auferam rem tuam, vel occidam te, nisi cras in isto loco mecum congregaris; non licet congregari, potes tamen te defendere etiam occidendo, si impetaris: & quamvis *Less. Laym. Sporer* non improbabiler excusent virum nobilem in aula vel militarem in castris, qui provocatus se sistit meræ defensionis gratiâ, ne alioqui ob suspicionem ignaviæ dignitate, officio vel favore Principis vel Ducis privetur, eò quòd per provocationem fiat actualis aggressio non tantum honoris, sed & officii ac dignitatis, quæ inter temporalia magni momenti reputantur; verius tamen est, id non licere, etsi permissum sit dicere: *Hoc ense me defendam, ubicunque me aggressus fueris, exire autem ad locum condictum non est hominis Christiani.* Dices: exire ad locum condictum est actio indifferens, ergo licita erit saltem ex tam gravi causa. *R. N. Ass.* Exire ad locum condictum in his circumstantiis, non est actio indifferens, sed realis duelli acceptatio.

6. Alii excusant eos, qui provocant vel acceptant duellum, quando certi sunt non secuturam pugnam vel impediendam absque periculo gravis incommodi, sed id plerumque est scandalosum, & in praxi periculosum.

A a

QUÆR.

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

II. QUÆR. III. Quid circa pœnas duellantium?

R. Seqq. 1. *Trid. Sess. 25. C. 19. de reform.* excommunicat Imperatores, Reges, Principes, &c. qui in suis territoriis concedunt locum ad exercendam monomachiam, & eosdem locis vel castris, in quibus duella permittuntur, privat, si ea ab Ecclesia obtinuerint, & si feuda fuerint, statim redeunt ad Dominum.

2. *do*: Eandem excommunicationem perpetuamque infamiam incurrunt, & ut homicidæ puniri jubentur duellantes, & eorum patroni.

3. Hæc excommunicatio extenditur ad omnes consilium, operam vel favorem præstantes, litteras provocatorias scribentes, scienter deferentes, arma ministrantes, etiam non secuta pugnâ, ut in terminis habet Bulla Clem. VIII. Item ad spectatores, qui palam & studiosè accedunt, quia tales suâ præsentia censentur eos animare; secus, si ex occulto vel obiter & in transitu aspiciant, aut si ex composito quidem accesserint, sed pugna in effectu non sit secuta; tunc enim reverà non fuerunt spectatores.

4. Clerici duellantes præter excommunicationem incurrunt privationem omnium beneficiorum & inhabilitatem ad ea impostero obtinenda; potest tamen in his, nisi homicidium vel mutilatio secuta fuerit, Episcopus dispensare. *Pyrh. L. 5. T. 14. n. 5.*

12. 5. Privantur sepulturâ Ecclesiasticâ, qui in ipso conflictu decedunt; si duellans moriatur in alio loco, vel post intervallum temporis dato signo pœnitentiæ, non est privandus sepulturâ; quia talis non censetur mortuus in ipso conflictu,

ctu, & pœnalia utpote odiosa strictè sunt interpretanda; si duellum sit notorium, ipso facto incurritur privatio sepulturæ; si non sit notorium, requiritur sententia declaratoria; ideòque tunc res ad Episcopum vel ejus Vicarium deferenda est; etiamsi dederit signa pœnitentiæ, ut habet Agenda Colonienſis edita anno 1720. pag. 156. si Ordinarius longè absit, debet mortuus sepeliri, etsi Episcopus crimine ex post publicato possit corpus facere exhumari.

6. Quamvis excommunicatio, suspensio, interdicitum, & ex praxi Ecclesiæ etiam privatio sepulturæ incurrantur ipso facto, infamia tamen, privatio beneficiorum & amissio bonorum, cum privent jure acquisito, requirunt sententiam declaratoriam.

7. Dictam excommunicationem Greg. XIII. & Clem. VIII. extendunt ad duella etiam privata, eamque reservârunt soli Papæ, *Laym.* tamen *hic c. 5. n. 4.* dicit, has constitutiones in Germania & partibus septentrionalibus in tanto rigore non esse receptas; saltem probabilius est cum *Bonac. Comit. L. 6. mor. q. 17. Regin. t. 2. L. 21. n. 83. Filicet. Pirh. n. 3. Tamb. de Confess. L. 3. c. 7. n. 15. Sporer n. 112.* Episcopos & mendicantes ac cum iis participantes exceptis Italis extra urbem (hi enim specialiter excipiuntur apud *Maran. in summa Bullarii V. Casus reservatus fol. 119.*) ab hac excommunicatione, si crimen occultum sit, absolvere posse, sicut possunt ab aliis Casibus Papæ extra Bullam Cœnæ reservatis, ut dicam *Cas. 116. q. 3.* in irregularitate autem secuto homicidio etiam occulto solus Papa dispensare potest.

QUÆR. IV. An semper prædictæ pœnæ incurrantur?

A a 2

R.

14. R. Quamvis omne duellum autoritate privatâ sit illicitum, pœna tamen, quia est strictæ interpretationis, sæpe non incurritur, ut

1mo. Si conflictus fiat armis ineptis ad graviter vulnerandum v. g. pugnis, levi baculo, quia non est certamen grave.

2. Si locus vel tempus non designetur, requiritur enim designatio loci & temporis copulativè, *Dian. p. 3. t. 13. resol. 59.* aut si tantum designetur locus vel tempus in genere v. g. tecum pugnabo, quamprimum mihi extra urbem occurreris.

3. Si subitâ irâ gladios extrahant, aut durante eodem calore iracundiæ in alium locum pergant tutius pugnaturi, quia non est propriè duellum sed continuatio prioris rixæ.

4. Consulens non incurrit, si consilium revocavit, quantum potuit, licet secutum sit duellum; *Diana & alii*: si verò consilium non revocavit, incurrit, duello etiam non secuto, quia consilium ratione suâ & non tantum ratione effectûs prohibetur. Si dicas eo ipso, quo duellum consulo, pecco, & pœnas incurro, quia consilium ratione suâ prohibetur, & pœna incurritur effectu non secuto, ergo revocatio consilii non potest tollere pœnam, quam jam incurri. R. Eo ipso quo duellum consulo, pœnas incurro absolutè N. sub conditione, si ante effectum non revocem consilium, quantum possum *Conc.* jura statuunt pœnam excommunicationis in consulentem non absolutè & simpliciter, sed sub conditione non revocati consilii.

5. Superior non tantum mandans, sed & permittens, aut pro condigno non puniens insurrit excommunicationem, quia non adhibet
media

media necessaria ad extirpandum nocentissimum reipublicæ crimen.

6. Ministrans arma amico, qui absque eo æquè citò & audacter erat pugnaturus aliis armis, tantùm ut cum minori periculo pugnet, per se loquendo neque peccat, neque pœnam incurrit, quia non facit, ut amicus duellet; sed ut duellet cum minori periculo, in quo nihil est mali, dummodo non dentur arma contra pactum duellantium inæqualia; *La Croix L. 3. p. 1. n. 854.* intellige; si duellum impedire non possit, aliàs enim ad hoc obligabitur ex charitate.

C A S U S XXXVI.

De injuriis in bonis famæ & honoris.

Querulosa in honore & fama plures læsit irridendo, subsannando. 1. De personis cognitis & incognitis temerè suspicando, judicando. 2. 3. 4. falsa crimina ad evendum honorem proprium imponendo, occulta Superioribus vel etiam aliis consilii & solatii causâ aperiendo. 5. Crimina coram aliis exprobrando. 6. Propria manifestando. 7. Bona malè interpretando, remissè laudando. 8. Mendaces, fures, superbos, spurios, meribibulos, &c. nuncupando. 9. De persona indeterminatè. 10. Dicendo crimen ut auditum. 11. Coram uno viro gravi, vel coram marito. 12. Eidem, vel diversis detrahendo in materia levi. 13. Detractionibus attendendo, non impediendo, in vitam inquirendo. 14. Publica in- & extra locum publicitatis etiam oblivione sepulta